СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 165. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 19. липня, 1927. VOL. XXXV. No. 165. Jersey City, N. J., Tuesday, July 19. 1927. THREE CENTS

ТРАНСОКЕАНСЬКІ ЛЕТУНИ ВЕРТАЮТЬ В АМЕРИКУ.

НЮ ЙОРК ПРИГОТОВЛЯЄ ВЕЛИКІ ПРИНЯТТЯ ДЛЯ 5 ЛЕТУНІВ.

НЮ ЙОРК, 18. липня. — На кораблі Левайетані приїзджають нині в Америку летуни Берд, Новіл, Акоста, Болхен і Чеймберлин, які як відомо, брали участь у двох перелетах почерез Атлянтійський океан.

Місто знова приготовляється привитати їх врочисто як героїв воздуха. Їх корабель стріне ціла ескадра кораблів і лодок, форти в околиці будуть стріляти їм на віват, мейор міста збирається відзначити їх медалями, вулицями міста мають відбутися паради. Між инчими летунів має витати Линдберґ.

Левін, котрий летів з Чеймберлином, остав в Европі.

ОСТРИЙ НАПАД ҐАЗЕТИ НА ПРЕЗИДЕНТА.

ОРҐАН ЛА ФОЛЕТА ПРЕДСТАВЛЯЄ КУЛИДЖА ПІД ЗАРЯДОМ ДЕМАҐОҐІВ.

ВАШИНҐТОН, 17. липня. — Ґазета „Де Піпелз Бизнес", яку видає „Піпелз Леджислейтив Сервіс", заложений сенатором Робертом М. Ла Фолетом, заповідає статтю свого редактора Безила Менлі проти президента Кулиджа.

Стаття представляє президента Кулиджа пожалования гідною куклою розголосу. На доказ сього закиду ґазета наводить факт, що президент недавно на фармі, де він перебуває вакації, вбрався, як дитина, в широкий кавбойський капелюх, кавбойські штани і другі причандали кавбоя, і в них парадував перед ґазетярами, фармерами й дітьми, що зібралися з цікавости коло „кемпу". Ґазета закидає президентови, що таке захованнє не лицює президентови, та що воно понижає гідність найбільшого уряду в найбільшій державі світа.

Стаття далі складає головну частину вини за захованнє президента на його політичних дорадників, які радять йому робити такі опереткові виступи, для зискування голосів необачних виборців. Таких демаґоґічних штучок сі політичні менаджери вже робили богато. Свого часу вони представляли, що Кулидж у молодости жив на фармі своїх родичів, на якій була тільки одна маленька нафтова лямпочка. Відтак вони фотоґрафували Кулиджа, як він кидав сіно на віз. Відтак фотоґрафували його, як він тягав з води ґарну рибку, хоча якийсь час передтим він мав заявити, що риболовство се діточий спорт.

Ціллю теперішньої демаґоґії є представити Кулиджа за справдішнього мущину, який може дорівнятися в усім покійному президентови Рузвелтови.

Стаття закінчується висловом надії, що сього рода демаґоґія може дурити цілий народ якийсь час, або якусь частину народа ввесь час, але не потрафить дурити всего народа ввесь час.

ФОРД І САПІРО ПОЛАГОДИЛИ СВОЄ НЕПОРОЗУМІННЯ.

ДРУГИЙ ПРОЦЕС ФОРДА З ЖИДАМИ ТЕЖ БЛИЗЬКИЙ ПОЛАГОДЖЕННЯ.

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 16. липня. — Арон Сапіро, шикаґовський адвокат, котрий позивав був автомобілевого фабриканта Генрі Форда за відшкодованнє в сумі 1 міліона долярів за напади в Фордовій ґазеті „Де Дірборн Індепендент" проти діяльности Сапіра як наміреної акції Жидв до захоплення контролі над американським фармерським кооперативним рухом, відступив від свого процесу, полагодившися з Фордом поза судом.

Підготованнєм до сеї полагоди був публичний відклик Форда його виступів проти Жидів. Коли розійшлася вістка, що Форд погодився зі Сапіром, пішла чутка, що Сапіро дістав від Форда гроші. Сю чутку Сапіро з обуреннєм простує, кажучи, що йому ходило тільки о вияснення справи, а не о те, щоби на процесі щось заробити маєтково.

Тепер заповідають, що Форд полагодить поза судом також процес жидівського ґазетяра Бернштайна, котрий пізвав Форда за відшкодованнє в сумі 200,000 долярів.

НІМА ЖІНКА ВІДЗИСКАЛА МОВУ ЧЕРЕЗ СТРАХ.

ЧЕСТЕР, Вест Верджінія, 17. липня. — Межи глядачами на представленню мандруючого цирку в сьому місті була 32-літна пані Мері Лайонс, котра чотири роки тому назад мала якусь операцію горла й стратила наслідком її мову. Лікарі пробували привернути мову, але остаточно мусіли признати повну безнадійність дальших зусиль. Між точками циркового представлення був попис воздушного актора. Актор робив одну, так ризиковну штуку, що богато глядачів аж охнуло зі страху. Пані Лайонс аж крикнула. Се її здивувало немало, і вона сейчас висловила свій подив словами. І від того часу вона вже говорить, відзискавши зі страху втрачену мову.

СПЕКА НА УКРАЇНІ.

З Москви повідомляють, що в останніх днях була велика спека на Україні. В Києві, Катеринославі, Харкові й Одесі було 44 степені Цельзія (110 степенів Фаренгайта). Такої спеки не запамятали на Україні.

ДНІПРЕЛЬСТАН.

З Харкова повідомляють, що Дніпрельстан (Дніпрова електрична стація в Катеринославі) може бути побудована за 6 літ.

Кошти подають на 120,000,000 рублів ($60,000,000), колиб електрівня була на 150,000 кінських сил, а на 130,000,000 карбованців, якби була на 350,000 кінських сил.

Кромі того треба ще 20,000,000 рублів ($10,000,000) на залізничі мости до електрівні.

ЗБУДУВАННЯ В ОДЕСІ СЕЛЯНСЬКОГО САНАТОРІЯ.

На засіданні президії ВУЦВК Наркомздоровля був доклад про будування в Одесі селянського санаторія ім. ВУЦВК-у. Санаторій будують дуже енерґійно. Незабаром почнуть будувати другий поверх. В загальних рисах санаторій буде готовий до 10 Жовтневих роковин. Отже з травня нового року санаторій зможе приняти перші партії хворих селян. Збудування й устаткування санаторія коштуватиме 550.000 карб.

ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ.

Бюро української академічної громади в Подєбрадах, на Чехословаччині, прислало протест проти большевицької пропаґанди, яка хоче використати процес проти убивця Петлюри, Шварцбарта, проти українського народу.

Сей протест підписало 47 українських студентських орґанізацій з Чехословаччини, Юґославії, Австрії, Німеччини, Данціґу, Бельгії, Франції, Галичини, Польщі і Китаю (з Харбіна). Підписали разом Дніпрянці і Галичани.

В протесті сказано, що большевицькі аґенти намагаються приписати покійному Петлюрі і навіть усьому українському народови вину за погроми.

Підписані академічні товариства заявляють, що Петлюра був безвинний у погромах, та що тільки большевики, котрі його убили, хотілиб відвернути увагу світа від убийників Петлюри, а звернути її на погроми.

Таксамо заявляють студентські організації, що й український нарід теж не повинен за жидівські погроми.

Се стверджують українські студенти яко учасники української визвольної війни.

Треба ще було додати, що погроми се твір російського царського уряду, які осталися в Росії, на Україні і Білоруси яко спадщина царської неволі. Тільки московські большевики сю правду закривають, а силкуються звалити вину на український нарід і на убитого ними Петлюру, щоби піддержати ворожнечу українсько-жидівську, аби Жиди ішли з ними проти України.

СКАЖЕНІ ПСИ В ХАРКОВІ.

З Харкова подають, що там є 100,000 собак, які волочаться без нагляду і контролі міста. Серед них тепер богато скажених, які кусають людий. Що дня до шпиталів привозять 20 до 30 осіб, що їх покусали скажені собаки.

Досі там лише ҐПУ (Чека) скаженіло, а тепер скаженина перекинулась і на бідних собак.

СУД НАД ДИКТАТОРОМ.

З Атен, столиці Греції, повідомляють, що бувшого диктатора Греції, Панґалоса, влада поставила перед суд за надужиттє власти в часі його диктаторства.

КРІВАВИЙ ТЕРОР ПЕРЕД ВИБОРАМИ НА БУКОВИНІ.

„Форвертс" з 2. липня ц. р. повідомляє про ту хвилю дикого терору, що покотилася тепер по терені Буковини й Бесарабії в звязку з передвиборчою кампанією. Що дня терорizують невловимі банди, роблять замахи на прихильників соціялістичних і опозиційних партій та кандидатів опозиційних ліст. Так нпр. в Сороках на кандидата нац. цараністичної партії напала якась банда і стріляла в нього. Лишень завдяки автови депутат врятував собі життя. Забороняють збори соц. дем. ви[illegible]ців, посилаючись на обх[illegible]ть дозволу тощо від головн[illegible] жандармської управи. А то ще практикують і більш веселі речі. У Ватра Молдовіцей закували і до крови побили повноважного соц. дем. партії механіка Пилипа Матіяса. Справа розпочалася надто просто. З початку наказали йому зявитися як чужоземцю (?) до жандармерії, а там заарештували. Коли довелося звільнити й Матіяс був у готелі до часу відходу потягу, йому знова наказано було зайти до жандармерії. Тут його знова арештовано. На кінці вийшло обвинувачення — втеча. Зрештою закованому в диби і криваво побитому Матіясови в тійже управі вкрадено всі цінні річи.

„РУМУНІЯ НЕ МАЄ ЖАДНОЇ КУЛЬТУРИ".

„Черновіцер Альґ. Цайтунґ" з 1. липня ц. р. подає цікавий факт, що схарактеризовує як найкраще так настрій населення в окупованих землях, як і методи адміністрування Румунії. У військовому суді военної дивізії слухалася справа про „образу" румунської держави Мімі з Секурені. Обвинувачують його в тім, що на приватній вечірці він, бувши вже на підпитку, нібито сказав, що Румуни не мають жадної культури, та що Румуни циганський народ. Викликано було багато свідків. Щодо обвинуваченого, то суд мусів його звільнити, бо вини не доказано. Характеристичним є одначе те, якими способами доводиться зберігати „авторитет держави".

ЧОЛОВІК УБИВ ЖІНКУ.

В селі Галях біля Косова 30-літній Петро Скрипчук убив свою жінку Варвару. Вбийник утік. Його шукає поліція.

НІСТОР ЗАЛЯКУЄ ВИБОРЦІВ.

В Чернівцях відбулася врочиста авдієнція у міністра публичних робіт, відомого вже добреНістора. Цей панок в промові своїй (як зміст її подає „Черновіцер Морґенблят" з 26. червня ц. р.) сказав таке:

„Я син Буковини... Держава тільки тоді може розвиватися, коли буде панувати повна гармонія межи горожанами... Ми стремимо до створення братства всіх горожан та зміцнення країни і не потерпимо ніякої аґітації, що той мир в країні порушилаб. Ви мусите 7 - 14 липня доказати що ви маєте довіря до уряду... Ми катеґорично вимагаємо ваших голосів. Коли ви ваші голоси віддасьте не нам, як минулого року, тоді в нашому краю буде ще гірша управа, ніж то є тепер".

І це ще називають „повна воля підчас виборів".

А щож тоді назвати терором?

ТЕЛЕҐРАФУЮТЬ, ЩО ХРУНІ ПОБІДИЛИ.

Польські часописі в Америці одержали телеґраму з Варшави, яка повідомляє, що при громадських виборах у Східній Галичині програло УНДО (українське національно - демократичне Обєднаннє), а побідив хрунівський Український Народній Союз.

До сього треба додати, що УНДО се найсильнійша українська опозиційна орґанізація, а Український Народній Союз істнує на папері і тому бесіда про його побіду є пустим балаканнєм.

Можливо тільки таке, що в деяких (а може і многих) повітах побідили польські старости при помочі відомих розбоїв і шахрайств, поставивщи по селах своїх кандидатів і „вибравши" їх при помочі жандармерії.

АРХЕОЛЬОҐІЧНІ РОЗКОПИНИ В РАЙОНІ ДНІПРЕЛЬСТАНУ.

Археольоґічні розкопини в районі Дніпрельстану почали цими днями. Розкопано дві могили. В обох знайдено по кістяку, при чому один кістяк поховано в центрі деревляного зрубу.

У тих самих могилах знайдено скляне та з якоїсь маси намисто, 7 бронзових наконечників для стріл і 10 маленьких золотих баранчиків.

З приводу цих знахідок існує дві думки: одна гадає, що ці могили скитської доби (1800—2000 років тому), друга, що вона доби кочовників.

Яка правильніша, — зясується потім. Тепер до Дніпропетрівського виїхав проф. Еварницький, щоб досконально дослідити все знайдене.

Розкопинами керує археольоґ Рудинський.

Цими днями розкопають найбільшу могилу, в якій думають знайти цінні й цікаві речі.

САМОГУБСТВО.

В Филаделфії повісився Поляк Гнат Квятковський, родом з Виленщини. Перед самогубством він дуже запивався альхоголем.

ВІДЕНЬ УСПОКОЇВСЯ.

СТРАЙК СКІНЧИВСЯ, УРЯД УДЕРЖАВСЯ, АЛЕ ИДЕ НА ПЕРЕГОВОРИ.

ВІДЕНЬ, 17. липня. — Вчора по цілому осередку міста тревали далі забурення, але нині місто вже зовсім успокоїлося. Поліція потрафила привернути лад і спокій, не викликуючи на допомогу не зовсім певного війска.

Життє на вулицях зовсім нормальне. Великі товпи народа переходять попри великі публичні доми, коло котрих розгрилися головні криваві події послідних днів. Порядок у місті удержує поліція. Війска стоять на поготівлю в бараках на краю міста.

З урядового перечислення жертв показується, що перші вістки про їх число були пересадні.

Уряд відбуває потайні наради з ріжними партіями. Кажуть, що християнські соціяли, що заповняють уряд, прийшли до переконання, що одною партією правити годі та що треба вже завести коаліційний уряд, в якому малиби бути заступлені всі партії права й центра.

ДАЛЬШІ ТОРГИ НА ЖЕНЕВСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

АМЕРИКА ПИТАЄТЬСЯ АНҐЛІЇ, ЧИ ВОНА ГОТОВА ЗРЕКТИСЯ БАЗ ФЛЬОТИ.

ЖЕНЕВА, 17. липня. — Цікавий запит поставив американський представник Ґибсон анґлійським представникам на женевській конференції для морського розоруження. Спитав він, чи Анґлія готова булаби зректися деяких баз для своеї фльоти, які положені коло американських посілостий, якби так Америка згодилася признати Анґлії 6-цалеві гармати.

Межи анґлійськими а японськими представниками знова наступило зближення, яке деякі ґазети окричали як доказ проминутої кризи.

ФАШИСТИ ВИДАЮТЬ „КНИГУ ВІРИ" ДЛЯ СВОЇХ ЧЛЕНІВ.

МУСОЛІНІ НАКАЗУЄ ІМ ВІРИТИ СЛІПО.

РИМ, 17. липня. — Так звана велика рада фашизму видала збірку всіх резолюцій, ухвалених сею радою до сього часу. Передмову до сьої книжки написав Мусоліні, котрий закликує в ній усіх фашистів читати книжку та сліпо вірити в усі заяви ради.

Мусоліні каже в тій передмові також, що тепер настав в Італії період фашизму, що „старий лад" згинув неповоротно, та сі часи в історії Італії будуть відомі тілько через фашизм, тревалий і побідний. Після його слів, фашизм розвиває нову ідею держави.

АНҐЛІЄЦЬ ГОТОВИТЬСЯ ДО ПОДОРОЖИ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

ПРОБИ З „ЛІТАЮЧОЮ ЛОДКОЮ" УДАЧНІ.

САВТГЕМПТОН, Анґлія, 17. липня. — Капітан Ф. Т. Кортні, котрий збирається відбути сими днями подорож через Атлянтійський океан з Анґлії в Америку, робить тепер без упину проби зі своєю „літаючою лодкою", яка називається „Де Гвейл" (кит). Нині літав він почерез Анґлійський канал у Франції та вернув назад в Анґлію.

Лодку сю збудували німецькі інжинери, котрі кажуть, що вони будують тепер 10 таких лодок для російського уряду.

ЩЕ ДАЛІ СВАРЯТЬСЯ ЗА ТЕ, ХТО ВИНУВАТИЙ ЗА СВІТОВУ ВІЙНУ

ПУАНКАРЕ ВІДПОВІДАЄ НІМЦЯМ НА ЗАКИДИ ПРО ВИНУ.

ЛЕКЕН, Бельгія, 17. липня. — На відслоненню памятника в честь французького Невідомого Жовніра говорив між инчими бесідниками французький премієр Пуанкаре, який у своїй промові посвятив богато уваги німецьким закидам, що мовляв Бельгія нарушила свою невтральність, ще заким її нарушила Німеччина.

ІТАЛІЙСЬКІ РІЛЬНИЧІ РОБІТНИКИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЗНИЖЕННЯ ЗАПЛАТИ.

ПЕРШИЙ ПРОЦЕС ПЕРЕД ПРОМИСЛОВИМ ТРИБУНАЛОМ.

РИМ, 16 липня. — Італійські рільничі робітники виступили проти зниження їх робітничої заплати на 30 процент та внесли в тій справі позов перед ново встановлені промислові суди, що мають розглядати непорозуміння між робітниками а підприємцями.

Був се перший процес того рода. Суд признав слушність робітникам.

„ТИЖДЕНЬ ОБОРОНИ" В МОСКВІ НЕВДАЧА.

МОСКВА, 16. липня. — „Тиждень Оборони", який завів уряд для розбудження в населенню патріотичного запалу на случай можливої війни проти Росії, не приніс бажаного висліду. Публика відноситься до небезпеки зовсім байдужо, і зовсім не цікавиться аґітацією за потребою „скріплення фронту за червоною армією". Уряд урядив всякі військові паради, маніфестації, віча з горячими патріотичними промовами, але се все не потрапило запалити байдужого населення.

Богато краще як „тиждень оборони" поступають приготовання балетів на врочисте святкованнє большевицької революції в жовтни, на якому мають виступити півтора тисячі балетистів.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates;		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СЛОВА ТОГО, ЩО ДОСВІДЧИВ НА СОБІ

Гр. Петро Волянський, член У. Н. Союза відділу 341. в Клівленді, так пише до головної канцелярії У. Н. Союза:

„Запомога в сумі 50 долярів, котрі мені виплатив У. Н. Союз, стали мені великою помочію в моїм випадку.

„Я приступив до орґанізації, бо знав, що в Америці може чоловікови трафитися нещасте. Я знав, що таке нещасте може трафитися, але преціньь я його для себе ніколи не сподівався.

„Але мене нещасте стрінуло. І стрінуло воно, як звичайно, зовсім несподівано. Вертав я раз з роботи. Здоровий. З веселими думками, як звичайно чоловік, вертаючий з роботи по цілоденній праці. Радий, що побачу жінку й дітий, радий, що відпочину.

„Та не довелося мені того дня тішитися спочинком, товариством жінки і дітий. Навіть не знаю, як се сталося. Відай усяке нещасте так приходить, як моє, що людина навіть не знає, як воно скоїться. Не знаю я, як ударила мене льокомотива. Я сейчас стратив притомність. Коли я прийшов назад до притомности, — а було се на другий день, — розглядаюся, а я не в дома, але в шпитали. Моя нога висить на бандажах.

„Так перележав я в шпитали кілька місяців. І кілько разів я так думав, що булоби зі мною, якби не Український Народний Союз, не його дбання за своїх членів, його помічна рука, яку він простягає кождому членови, що сповняє совісно обовязки супроти нього. Я дістав запомогу від відділу, за що йому щире спасибіг. Скільки потіхи я мав від членів відділу 341. Українського Народного Союза, що відвідували мене в шпитали, давали мені розраду своїми розмовами, порадами, потішуваннем. Кілько варта ся поміч, не грошева, а моральна, знає тільки той, хто був у такім положенню, як я. Хто пролежав на шпитальній постели місяцями, хто вижидав довгими ранними годинами тої хвилі, коли почнуться в шпитали візити та прийдуть знакомі. Тоді то я міг пізнати вартість орґанізації Українського Народного Союза та його відділів. Тоді я побачив, що того рода орґанізація має в собі такі добрі сторони, що їх не може заступити ніяке асекураційне підприємство, яке може дати тільки одну матеріяльну допомогу. Матеріяльна допомога важна, і її Український Народний Союз дає, але для жертви каліцтва хто-зна чи не важнійша ся друга негрошева поміч, товариство й розрада других членів.

„Тому просто зі шпитальної постелі я постановив написати до всіх наших громадян заклик, щоби не легковажили собі закликів та приступали як найскорше до нашого дорогого Батька-Опікуна, до Українського Народного Союза.

МОНАРХІСТИЧНА ВОДА НА БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ МЛИН.

Увесь час свого істнування большевики ведуть найжорстокійшу боротьбу з політичними партіями та окремими особами чи організаціями, які репрезентують щиро демократичну, або соціялістичну думку. Для большевиків найстрашнійшим ворогом є демократія, яка ставить добро народа вище партійних, чи клясових інтересів одної верстви. Демократія, яка признає повну свободу кождої людини, признає право кождої люини на свій труд та на здобутки того труда, є для них найнебезпечнійшим ворогом.

Тому большевики так уперто й жорстоко борються з кожним проявом демократії, з кожною дійсно робітничо-професійною чи селянською орґанізацією, яка бореться за поліпшення стану робучого люду. Ведучи нечуваний жорстокий терор, большевики головне нищили тих, що в царські часи боролися за працюючий нарід нищили тих, що боролися проти політичної, національної та соціяльної неправди, гнету, царату. Неодин з борців за нарід, що в часи старої Росії відбував тяжкі кари й катування царської жандармерії, зазнав від большевиків ще більших переслідувань та знущань. Багато з них розстріляно в темних льохах чека.

Большевики взяли собі на службу багато старих, царських жандармів, „охранників" (таємна політична поліція) та инших слуг царського режиму, мотивуючи це тим, що вони мають відповідний адміністраційний досвід. Ці люде стали большевикам у великій пригоді, бо їм знову довелося робити стару службу, виловлюючи революціонерів ще старих часів.

Нічого так у світі большевики не бояться, як свідомости своїх народних мас. Вони бояться того, щоби маси нарешті не прозріли й не побачили, що вони попали знову ще в нову неволю. Большевики намагаються й далі творити леґенду, що лише вони вели боротьбу з царським самодержавієм, що лише вони боряться за інтереси трудового люду, а всі инші то лише слуги капіталу, царату, слуги політичного, соціяльного й національного поневолення працюючих мас. Заведенне демократії представляють вони як поворот назад до царської неволі з поміщиками.

Головна сила бувшої Росії, а особливо на Україні полягає в її селянах. Селянство тепер бачить, що поміщики зникли й земля ніби то перейшла в його користування, але податки за неї доводиться тепер платити далеко більші ніж була арендна плата за землю в царські часи. Та селяни сподіваються, що це поволі мине та що вони стануть дійсними власниками своєї землі. Большевики увесь час упевняють селян, що хтоби не прийшов по них, той негайно поверне назад поміщиків, відбере у селян землю та ще скаже платити за користування нею.

Колиб не було ріжних реакційних орґанізацій поза кордоном, то їх требаби було большевикам створити. Між иншим вони подекуди й робили так, що через своїх аґентів утворювали монархістичні та инші реакційні орґанізації, так на терені Совдепії, як і поза кордоном.

Тому всі ті, що творять реакційні орґанізації, пропаґандують та афішують їх є надзвичайно цінними помішниками большевиків. Вони помагають большевикам як найдовше залишитися панами над „рабочіми і крестянами".

У Москвинів витворилося досить багато реакційних та монархістичних ґруп. Їх творять старі поміщики, ґубернатори, ґенерали та инша братія, що в революції стратила своє привіліоване становище. Ними большевики, лякають своїх підданих.

Існованне цих ґруп у Москвинів є для них цілком природним явищем. Преціньь у Москвинів була своя земельна, чи капіталістична, або служебова шляхта. Коли, однак, Українці пнуться наслідувати Москалів, то це вже не лише служення реставрації соціяльного й політичного гнету старої царської Росії, але й національного рабства.

Зявився один шляхтич римо-католик, що назвав себе Українцем і почав проповідувати реставрацію земельної, чиновної та иншої шляхти на Україні. На чолі тої реставрації поставив старого російського ґенерала Скоропадського, предки якого були українськими хрунями. Почав творити теоретично для України українську „аристократію". Тому, що старої шляхти московської не знайшлося богато, якаб схотіла натягнути на себе хочби тимчасово українську машкару, притягнув він до тої праці „шляхтичів" з хлопських синів. Серед европейської іміґрації з України справа не пішла, то перекинули тоді свою аґітацію на американську іміґрацію, яка майже нічого не знає про відносини, які були на Україні в часи революції, Центральної Ради та Скоропадщини. Ось тут знайшовся ентузіяст, який почав виробляти ріжні блофи зі Скоропадщиною.

З якогонебудь десятка запрацьованих робітників творять цілі армії ріжних кольорів, „величезні" зізди, архиєрейські Служби Божі, тощо. Роблять розголос, піднімають бурю у склянці води. А большевикам тільки й цього треба, щоби показати українському селяниннови робітникови: Довись, українська іміґрація, при допомозі світової контр-революції і т. д. тільки й перенята наміром повернути знову на київське ґенерал-ґубернаторство гетьмана Скоропадського!

Для українських селян поворот Скоропадського значить поворот знову поміщиків на свої землі. Значить знову катування робітників та селян карними експедиціями. Значить закопувати у землю живих селян з написами: „це вам Україна", „це вам земельна реформа". Значить нова навала Москалів на українські землі; нова навала московських урядовців, поліцаїв, жандармів, поміщиків, промисловців, ґенералів.

Для Українця Скоропадщина означає, що на Україну налетять хмарами старі слуги царського режиму. Всі вони озлоблені, горять помстою до народу, який вони вважають причиною їх страти свого пануючого становища. Це значить, що знову почнуть палати від рук ріжних „афіцерских атрядов" українські книжки, українські кооперативи та „Просвіти". Це значить знищення українського шкільництва, панування „общепанятнаво язика", та розбиття Шевченкових бюстів, а замісць них поставлення бюстів „царябатюшки".

Це все робилося в часи Скоропадщини й в уяві українського народа Скоропадщина може прийти лише з такими атрибутами своєї влади.

Скропадщина для Українців це цензура українських ґазет, книжок і т. д. При большевиках всеж таки деякі українські вчені працюють, а при Скоропадському їх замикано по вязницях. Навіть професорови Грушевському довелося в часи Скоропадщини жити на нелеґальному становищу. Поворот Скоропадського це нові арешти всіх українських національних та політичних діячів, це нове переповнення українських вязниць всіми верствами свідомого українства.

Чи може все це бути стимулом до пробудження народної активности в боротьбі з большевиками?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НІМЦІ ПОКАЗУЮТЬ НАМ ДОРОГУ.

В американській ґазеті „Ню Йорк Таймс" вичитав я, яку політику ведуть тепер Німці. Видно, Німці всіма силами пруть до обєднання всіх своїх країв в одну цілість. Не хочуть бути розбиті на кусочки, хочуть зібратися в одну велику державу. Хочуть навіть Австрію, з якою вони колись воювали, прилучити до одної Німеччини, а німецькі Німці нічого проти того не мають.

Чи не треба й нам вести таку політику за обєднанієм усіх Українців в одну державу? В нас приміром тепер іде завзята боротьба межи одними Українцями, що хочуть лучитися з Москалями, а тими Українцями, що лучаться з Поляками. Одні пишуть, що Поляки на віки захопили західну Україну та треба з ними лучитися, аби вигнати Москалів з Великої України, а другі знова пишуть, що се Москалі заняли Велику Україну на все та що з ними треба порозумітися, аби добути західну Україну зпід Поляків. І одні й другі забули, що на Україні вічними будуть тільки Українці, а всі другі зайди, московські чи ляцькі, се тільки тимчасом держаться, поки ми їх не зметемо зі своєї землі.

Іван Ґавриленко.

—o—

ЧИ НЕ ВЧИТИСЯ НАМ ВІД АМЕРИКАНЦІВ?

За кілька послідних днів я читав в американських ґазетах дуже богато про славного американського актора Джана Дру. Він помер недавно в Каліфорнії, і американські ґазети поміщували про нього дуже богато вісток, як він хорував, умирав, і як його хоронено. Видно, славна була людина.

Я не хочу писати про нього, бо хто його не бачив на сцені, певно не набере собі богато переконання про його величину як актора. Я хочу звернути увагу на зовсім що инчого а саме на його похорони. Як він помер, його родина спровадила тіло до Филаделфії й тут похоронила його порох. Ніякої парадної церемонії на гробі не було. Міліони знали про цю смерть, і сотки тисяч людий булиби прийшли на похорон. Тисячі поклонників його таланту хотіло зложити на гріб свої квіти. Але родина заявилася проти сего, і покійного похоронено без виставного похорону. В похоронах узяла участь тільки найблизча родина.

Прошу читачів не думати зараз, що я хочу заявитися взагалі за приватними похоронами. Ні. Публичні похорони се старий український звичай, і вони мають значінне навіть для живих людий, коли такі похорони дають мимоволі признанне та оцінку діяльности померлої людини. Однак, у нас часто в сьому пересаджують. Родина, яка не має богато маєтку, садиться на похорон так, що про неї можна сказати, як польські шляхтичі кажуть про себе: „Заставсєн, а поставсєн".

Я мав недавно нагоду бачити, що навіть наші большевики захопилися тою думкою показатися так, що навіть вони, які показуються поступовцями, які не звертають на некорисні річи уваги, взялися показати людям других переконань, що й вони вміють устроювати похорони не менче виставно від найтемнійших Італійців. Як умер їх один товариш, то на його похорон знесли тільки квітів, що якби сі квіти продати, то можнаби один повіт людий, голодуючих на Україні під большевицькою кормигою, цілий місяць годувати, або кілька тракторів українським селянам купити. Зачуваю, що сей похорон заімпонував уже декому з наших церковних людий, і вони твердо постановили собі не датися „збітувати" комуністам. Отже будемо мати тепер перегони у виставности похоронів. Замісць „бітуватися" в народній роботі, в жертвах на народні доми, на школи, піддержуванню ґазет, устроюванню вистав, бібліотек і других народови потрібних річий, то ми будемо переганятися в парадах для своїх мерців, з яких мерцям більше чести не буде, а живим тільки втрата.

І. К.

—o—

ДЕШЕВІ ЗАКИДИ.

Пані Кері Чемпан Кет, почесна президентка Ліґи Голосуючих Жінок, оголосила отвертий лист американської патріотичної орґанізації Дочки Американської Революції, а в тім листі виступає остро проти закидів, які Дочки Американської Революції ширять проти нелюбих собі жіночих провідничок Джейн Едемз і Флоренс Келі, що мовляв вони є большевичками. Пані Кет доказує документально, що сі дві жінки ніколи большевичками не були, але все були проти комунізму та других подібних крайностий. Пані Кет називає сей закид чистою брехнею, якої повинна встидатися всяка чесна людина.

Читаючи сей лист, я нагадала собі, що й наші монархісти та польські симпатики з епископського омофора виступали нераз проти своїх противників зі закидами, що вони большевики. Цілий наш нарід знає, хто є большевики, а хто ними не є, але сі люди все таки не мають сорому та називають большевиками людий, які всім відомі як противники большевизму, а які певно отверто призналибися до большевизму, якби ними були. Пані Кет каже, що ті, що роблять неслушні свідомі брехливі закиди, повинні стидатися своїх виступів. Не знаю, чи се поможе, щоб кликати наших польонофільських монархістів стидатися своїх закидів?

А. П-ська.

Впав.

— Як тобі подобається цей будинок? — питається мешканець Ню Йорку приятеля з Лондону.

— Таких маємо повно у Лондоні!

— Так? А цеж заведення для божевільних.

—o—

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(54)

Подорож не йшла скоро через те, що шляхи крізь Запороже не скрізь мали добрі дороги для возів. Треба було обіздити багна, яри, густі ліси, крізь які візок не пропхавсь би. Від хвилі, коли пором перевіз їх на сей бік Дніпра, аж до хвилі, коли станули над Тясмином, пройшов цілий тиждень. Коли доїздили до Суботова, Богдан лишив Олену на візку, сам пустився чвалом вперед. Діти побачили їздця з далека. Пізнали його і з радісним криком вибігли за ворота йому на зустріч. За ними ступав повагом їх вуйко, Яким Сомко.

Хоч Сомко знайшовся тут упрошений Самим Хмельницьким, сей тепер не дуже вдоволений був з того, що зараз на вступі треба буде шуринови розказати про дівчину, яку привіз на те, щоби її лишити у себе дома. Бо що лишиться, Богдан вже не сумнівався. Хоч сам назбирав богато арґументів проти сього; жадного за задержанием її у себе, то ті, розумом диктовані арґументи не мали ніякої сили на його остаточне рішенне. Богдан чув, що коли би вона сама схотіла відійти від него, то він її не пустить. Не сила, тай годі!

— Ти весь час тут? — Богдан спитав, коли Сомко підійшов до него. — Я гадав, що тобі вже навкучилося господарити на чужім і пильнувати чужі діти.

— Дітиска не пускають мене від себе, бо бояться бути в хаті без тата й мами, — Сомко відповів. — На добавок я був дуже цікавий і хотів як найскорше почути, як там тобі пішли діла. Бо, правду кажучи, я троха потерпав за тебе. Як буду сидіти у тебе, думав я, то скорше побачу тебе і скорше вчую, як скінчилося. Мабуть добре, бо ти вернув. Хоч пізно, але все таки вернув цілий і здоровий.

— Лихе не згине, — Богдан відповів, сміючися. — Тут все в порядку? Мій полковник не питав за мною?

— Я майже що днини бував у Кричевського. Його непокоїло те, що ти так довго не вертаєш. Він потерпає, що й гетьманови Конєцпольскому твоя мандрівка по Запорожу видасться задовгою. Гетьман вже прислав гінця з приказом, щоби полковник, скоро вернеш, окремим гінцем прислав йому звіт про вислід твоєї роботи.

— Погладив би він мене проти шерсти, коли би провідав, куди я товкся і як виконав його, та королівські прикази. Тільки троха відпічну і зараз ще нині сідаю на коня, та їду до Кричевського.

— Не розкажеш мені, чи ти зійшовся з Бурлаєм і що з сего вийшло?

— Розкажу, але не тепер, бо стріча була з ріжними цікавими пригодами. Гадаю, що до Чигирина поїдеш зі мною. По дорозі всьо розкажу.

Богдан пригадав собі, що за ним їде візок з Оленою, та ось-ось надіде. Щоби Семко не дуже здивувався, коли побачить Олену, та щоби Бог знає що не погадав собі, треба було його заздалегідь приготовити на стрічу з дівчиною. Отже він сказав:

— Стріча з Бурлаєм принесла нам ріжні користи. Я побалакав з ним самим, придбав для нашого діла збрую і гроші. І я сам дещо зискав. Для Юрка потрібна якась дівчина, що ним опікувалась би. Я з собою привіз турецьку бранку, відбиту Бурлаєм. Якось так склалося, що вона не чужа мені. Вона Львівка і донька мого приятеля. При нагоді відішлю її до Львова. Поки що, дам під її опіку Юрка.

— Де вона? — Сомко спитав.

— Їде візком. Я випередив її. Зараз надіде.

Так балакаючи, увійшли в хату. Богдан позвав стару служку Ксеню, що відколи Хмельницька занедужала, орудувала цілим домашним господарством Богдана. Ксеня прийшла з Юрком на руках. Богдан приказав їй приладнати комнату небіжки жінки на приятте гостя.

— Але живо, — сказав, — бо її що лиш не видко.

— Хиба він вже може оженився, тілько ще не хоче сказати, що то його жінка? — Ксеня подумала. — Сомко казав, що він мабуть ожениться з вдовою Пилипихою. Та нехай! Дітям потрібна мама. Пилипиха добра, не буде лихою мачухою.

Візок справді за хвилю віхав на подвірє і заїхав перед двері хати. Богдан, що стоючи разом з шурином на порозі дожидав його, прискочив жваво до візка і поміг Олені зіскочити. Юрка взяв на одну руку, другою взяв за руку Олену і в товаристві старої Ксені, котра няньчила ще покійну його жінку, завів дівчину до її комнати.

— Ти тут ґаздуй,— сказав до неї, — неначеб то була твоя власна хата. Про решту побалакаємо завтра, бо я нині маю службу і зараз їду до Чигирина, до мого полковника. Верну пізно в ночи, або й аж завтра. Побачимо, чи ти Юркови припала до вподоби. Возьми від мене дитину.

Олена усміхнулася до Юрка, витягнула до него руки, кажучи: „хойці, хойці!" Юрко й собі усміхнувся, затріпав рученятами і витягнув їх до неї. Опинившися на її руках, з веселим криком вхопив її за піс і став сіпати.

— А то син! — Богдан промовив сміючися. — Волить цілком чужу, як свого рідного батька. А може він вже тепер показує, що має нахил до гарних дівчат?

— Бо він рідний син свого тата! — сказала Олена, глянувши глубоко в очи Богдана.

— А ти, — Богдан звернувся до старої Ксені, — возьми мого гостя і опікунку Юрка під твою опіку. Щоби їй у нас нічо не хибувало. Нехай тобі здається, що то воскресла твоя небіжка пані, царство їй небесне.

Служка видивилася на Богдана, але не сказала нічого. Відходячи, похитувала головою.

— Що вона за одна і чого він її привіз сюди? — думала. — Бо то не може бути, щоби він з такою оженився. Він, з такою дитиною. Каже, опікунка Юрка. Каже, що вона неначе би воскресла небіжка. Значить, вона ні гість, ні наймичка. Хоч він жениться з Пилипихою, то хоче мабуть лишити у себе й ту, будьто би опікунку Юрка. На знаю, чи тут помістяться обі: Пилипиха і та Олена. Такий розумний, а привіз до хати... пяте колесо!

Богдан пішов на обзорини цілого обійстя. Заглянув у кожду закутину і знайшовши скрізь лад, приказав окульбачити коні. По хвили Богдан і Яким виїхали за ворота і пустилися на Чигирин.

— Коли був гінець від гетьмана? — Богдан спитав Сомка. — Зі Львова не приїздив хто?

— Гінець надіхав до Кричевського вчера смерком, — Сомко відповів. — Саме тоді, коли я від Кричевського відходив. Полковник ще на хвилю задержав мене, прочитав письмо від гетьмана і сказав мені, що гетьман питає про тебе. Гінець сказав, що тільки переночує і зараз досвіта відіде. Мабуть вже відіхав. Як би ти був вчера приїхав, то гінець був би взяв рапорт полковника про тебе. Тепер полковник буде мусів пустити власного гінця. Не знає, чому гетьман так нетерпеливиться.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СЕН ЛУИС, МО.

Як в нас віче відбували.

Не так легко секретарам описати таке віче, як те, що відбулося в нас 3. липня, на яке в нас ждали не літа, але десятки літ. Не легко віддати враження і переповісти всі ті бесіди, що їх можна було почути. Бо рука наша звикла до чого иншого, а не до такого діла. Але обовязок каже писати, то й пишемо.

Вже перед 3-ою годиною, на яку було назначене віче, зійшлося богато народу з нашого міста і з близьких та подальших околиць. На десять мінут до третої надіхав автомобіль і спинився біля нашого Народного Дому, а з автомобілю вийшли наші вічеві комітетові і запрошений гість др. Л. Мишуга, редактор з Джерзі Сити, Н. Дж.

Банда, яка стояла при вході до Народного Дому, відограла привитальний марш. Д-ра Мишугу, що був заразом тут і відпоручником нашої дорогої органїзації У. Н. Союза, привитали урядники і члени Союзових Товариств, що явилися з відзнаками і з прапорами та станули в довгім ряді, по середині якого перепустили гостя. Др. Мишуга станув опісля при вході до Народного Дому і витався з поодинокими членами і урядниками.

Віче отворив гром. Н. Борусевич, вказуючи на вагу сегоднішного зібрання. На предсідателя віча вибрано гром. Н. Борусевича, на заступника гр. І. Добромільського, а на секретарів Ю. Мікуляка і М. Бартіша.

Відтак предсідатель попросив на першого бесідника Головного Радного У. Н. Союза гр. М. Петрівського.

Гр. Петрівський, зворушений глибоко тим рідким святом, згадав про Свято Незалежности, про Форт оф Джулай, на якого передодні ми стоїмо. Він виказав значінне того свята і способи, якими боролися Американці, щоби дійти до свята свободи. Ті способи, казав бесідник, є найкращою наукою і для українського народа, бо Американці боролися і діпняли своєї незалежности. Нам треба держатися тих самих демократичних принціпів, що їх проголосив колись американський нарід, нам треба слухати тільки тих провідників, що шанують ті принципи і що високо держать наш національний синьо-жовтий прапор і прямують в своїх політичних змаганнях до золотоверхого Киева.

Др. Мишуга, як другий бесідник, привитав присутних від імени У. Н. Союза, до якого саме члени зверталися, щоби їм вислати бесідника. А відтак звернув увагу присутних на Рідний Край і остав при тім краю через весь час своєї бесіди. А що тут не доводилось нам досі почути ширше про наші визвольні змагання, бесідник переповів ріжні моменти з нашої визвольної боротьби в Галичині і на Великій Україні. Згадував про ті тисячні жертви, про тиф, ляцькі табори смерти, тюрми і про ту всю Голгофту, яку переносив і переносить наш нарід. А далі перейшов і до науки з тої катастрофи, говорив про відродженне нації і про значінне і силу визвольної традиції, тої кровної, що обеднала наш нарід від Попраду до Синього Дону аж геть по Зелений Клин.

Тій відродженій геройській традиції можемо завдячувати це, що наш нарід і тепер не піддається, а зводить по своїм силам дальшу боротьбу з ворогами. Бесідник перейшов по тім до церковних справ, оскільки вони звязані з нашою визвольною боротьбою. Оттут обговорив він польську руку, що при помочі конкордату хотілаб ужити церкву до поневолення українського народу. З тими польськими впливами бореться наш нарід в старім краю, боремося і тут в Америці.

Бесідник говорив дальше про культ героїв, а рівнож і про культ великих народних ґеніїв, таких як Тарас Шевченко чи Іван Франко. Зосібна обговорив він постать Івана Франка, задля якого саме в Америці повстала така боротьба, а який був нашим національним Мойсеем, що залишив нам одиноку правильну політичну орієнтацію на власні сили, орієнтацію, що йде проти всяких роздорів партійних, а яка звернена до цего, що не пора нам ні Ляхови ні Москалеви служить, ні кому другому, бо пора нам для України жить.

По півтораголинній бесіді, якої всі присутні слухали з такою увагою, що мимо значної спеки ніхто навіть не рушився з місця, молоденька донечка касієра 179 від. У. Н. Союза, А. Дмитришин вручила бесідникови від імени місцевого Молодечого Департаменту У. Н. Союза прекрасну китицю квітів.

Др. Клим висказував свою велику радість з приводу того одушевлення, яке можна вичитати з лиць всіх слухачів і взивав присутних, щоби добре собі затямили ті слова, що їх чули про геройські подвиги нашої армії та ту науку, що виходить з нашої траґедії, яка взиває нас до взаїмної любови і обєднання.

Гром. Петрівський тішився, що разом з другими міг обтирати не одну слезу радости і смутку, коли вслухувався в ті моменти, коли була своя держава, або коли десятками тисяч гинули наші стрільці від тифу чи в боротьбі. Бесідник певний того, що в Сен Луис сегоднішна хвиля стане незабутою і залишить глибокі сліди, бо нарід набере більшого довіря в свої власні сили і більшого запалу.

Придніпрянський Українець Григорій Прокопович, який з з цікавости прийшов послухати, що то буде за віче, заявив, що він походить з Камянця Подільського, але був вихований по московськи. Сегоднішне віче прямо зробило з його душею те, що він сам не знає, що з ним діється. Він мусить тому поділитися зі своїми братами своїм враженнєм, хоч просить дарувати, що по мові кадічить по українськи, але за те він щиро по українськи відчуває. Він тепер неодно порозумів, що в його душі тліло, а чого він не розумів і обіцяє від нинішної хвилі часто бути між своїми Українцями і разом з ними тут в Сен Луис працювати для добра свого народа.

Гром. Мих. Паращак питав в справі акцій Земельного Банку Гіпотечного, на що одержав відповідь, що Земельний Банк це солідна наша інституція і за таку її в краю загально уважають. Тому нема обави за акції.

На запит гром. Прокопія Марфута в справі школи др. Мишуга дав відповідь про значінне школи, в справі якої ведеться саме тепер загальна дискусія в пресі. Плян зреорґанізованої школи буде предложений на слідуючім конґресі Обєднання, який відбудеться сеї осени.

На запит гром. Прокоповича говорив ще др. Мишуга про Махнівщину і її небезпеку в будові української держави. Цей шкідливий прояв не може ніколи принести нам хісна, бо Махнівщина це ворог всякої орґанізації і національної дисципліни, це анархія і загумінковість.

По пращальних словах д-ра Мишуги закінчили це свято коротками промовами гром. Борисевич і М. Петрівський. Відспівавши: Ще не вмерла і Не пора, розійшовся одушевлений нарід домів. Збірка на інвалідів виносила сто кількадесять долярів, які будуть вислані до Обєднання, а імена жертводавців осібно проголошені.

М. Бартіш,
Ю. Мікуляк, секретарі віча.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДІЯЧІ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ ПРО СТАН НА БУКОВИНІ.

У Київ прибув ректор Українського Педаґоґічного Інституту в Празі проф. Сімович. В Академії Наук він зробив доповідь про сучасне становище української Буковини під румунською пятою.

Українська Буковина, яка колись була частиною Західньої України і разом з Галичиною входила в склад австрійської імперії; з 11. листопада 1918 року перебуває під румунською окупацією. Ця окупація має характер найжорстокішого національного гніту, примусової румунізації й прагнення за всяку ціну перетворити українську Буковину на частину „великої Румунії". Навіть ті незначні національні привілеї, якими користувалася Буковина за австрійської монархії, цілковито знищені.

Які не були обмежені національні привілеї Буковини за Габсбурґів, всеж таки на 320.-000 людности припадало тоді понад 1,000 народніх українських учителів, були середні школи й семинарії українські. Ледвиж тільки Румунія захопила Буковину, як вона заходилася суворо румунізувати всі установи, громадські орґанізації, школи, тощо. У першу чергу було змінено на румунські назви всі вулиці, залізничі стації та двірці. Потім влада почала всілякими способами виселяти українську інтеліґенцію з Буковини в Галичину. Це примусове виселення переводили так, щоб надати йому характер „бажання" з боку Українців і „допомоги" з боку румунської влади. В усякому разі з тих, що виселилися, брали підписку, що вони не повернуться назад. Румунізація школи почалася з нижчого щабля — з початкової школи. У першу чергу всеукраїнські початкові школи, що були на південь од річки Пруту, було закрито, а вчителів розіслали по цілій Румунії. У другу чергу румунізували всі школи поміж Дністром і Прутом. Українську мову цілком вигнано зі школи; учитель не має права навіть дати пояснення рідною мовою тоді, коли учень не розуміє румунської мови.

Середню школу також цілком румунізовано, в університеті замісць катедри української мови зорґанізовано катедру порівняльних словянських літератур.

Жахливе й політичне становище в Буковині. Уже десять років, починаючи з 1918 року, по всій Буковині заведено стан облоги, після 8 години не можна на вулицю виходити, сиґуранца панує над усе й чинить, що хоче.

Усі конституційні ґарантії скасовано і через те вибори до черновецького сойму в Буковині перетворилися на комедію, бо уряд зарані заготовлює урни з записками на тих кандидатів, яких він хоче обрати.

У надзвичайно тяжкому стані преса. Усі ґазети, за винятком офіціяльних, ледви-ледви животіють, їх закривають, вони міняють назви, а редактори ввесь час сидять у вязницях.

Даючи загальну характеристику становища в українській Буковині, доповідач каже, що становище там надзвичайно напружене. Усі розуміють, що такий стан довго тривати не може, що з нього мусить бути якийсь вихід. Чого чекають маси? Селяни чекають землі, міська людність прагне звільнитися від утисків, стану облоги, культурного й господарчого поневолення. І що-разу частіше буковинська людність звертається в бік Великої Радянської України.

Академик М. С. Грушевський, що головував на цих зборах, дякував доповідачеві від імени тієї численної авдиторії, що уважно прослухала доповідь і запевнив його, що Радянська Україна не забула своїх пригнічених українських братів.

„Я певний, — сказав акад. Грушевський, — що прийде час, коли вся Україна, штучно порізана на декільки частин, прилучиться до своєї основної частини, до Великої Радянської України".

Авдиторія вітала доповідача бурхливими оплесками.

РОСТИНА-ТЕЛЕҐРАФ.

Ростина телеґрафує! Таке розказували перші Анґлійці-мандрівники. Вони зацікавилися були ростинами в болотистих лісах Індії, що без упину виконують дивні рухи листками. „Телеґрафує без помочи електричної струї. Подобає то на залізничний знак, коли піднесеною рукою вказується надїзджаючому поїздові, що шлях вільний". Така ростина є вже майже в кожному ботанічному саді. То не велика, не показна ростина, висока на один метер, з тонкими галузками і численними листками, з котрих середні мають довгі хвостики, а два бічні маленькі з короткими хвостиками.

Дрібний цвіт тої ростини спочатку фіолетовий, пізнійше червоніє, вкінці синіє. Цікаве листя тої ростини: воно вічно рухається. А саме, бічні листки що кілька хвилин роблять рух у виді еліпси. Середущий листок, великий, ворушиться що якийсь час лише вгору і на діл — або рівномірно або з перервами. Виглядає то, начеб ростина давала якісь знаки. Тому Анґлійці назвали її ростиною-телеґрафом.

Рухи тої ростини і небагато инших, або хочби нашої осики, тому цікаві і загадочні, що природники не в силі відгадати ні причини, ні цілі того явища. Знаємо багато ростин, що відчиняють і замикають свої цвіти, инші підносять і опускають своє листя відповідно до положення сонця і впливу тепла. Є ще також ростини, що замикають свої цвіти, як тільки комаха стає вязнем ростини. Є ростина, що за дотиком зараз стулює листочки і похиляє свою чашку на діл. Подібно робить одна індійська ростина. Листя тої ростини спадає, як тільки людина наблизиться, а підноситься, коли прохожий віддалиться. Рух цей переходить і на всі околичні ростини. Виглядає то начеб ті ростини перелякалися прохожого. Природники думали, що то діється під впливом вітру. Одначе виявилося, що в усіх згаданих випадках рухи тих ростин повстають наслідком світла, а радше наслідком соняшного тепла, або дотику. В останніх ростин подразнення, викликане дотиком, спричинює виділення води з комірок, наслідком чого долішня частина хвостика скорочується, корчиться, а листок звисає на діл. Що вітер не є причиною рухів тої ростини, переконалися дослідники також, коли цю ростину плекали в оранжерії, де зовсім не було вітру. Бічні листочки обкручувалися на протязі пів мінути. Тепло є тут причиною, що побуджує ростину до інтенсивнішої життєвої діяльности, хоч листя тої ростини все виконує рухи, коли має відповідну температуру. Оборотові рухи багатьох ростин, що звертаються за сонцем, спричинені потребою відповідного насвітлення (соняшник), але чому згадані на початку ростини постійно сиґналізують, до кого вони телеґрафують, і що, того не знають навіть природники.

НЕ ПЛАКАТИ-МЕМ...

Не плакати-мем, а сміятись,
Зі своєї недолі колись,
Як воля прийде, усміхнеться,
Й скаже: Небоже, не журись!

Не журись, що без мене ти жив,
В неволі літа марнував,
Бо знай, що ти тільки в неволі
Своє серце загартував.

Руки ворогів вас скували,
Та тільки ваша сила сильна,
Ваша кров переїла кайдани,
Неволя ту силу вам дала.

Не плач уже більше й не жалуй,
Що тільки труду підніс;
Тому, що в боротьбі не спочи-
[вав ти,
Тому і побіду віднїс.

Катря Новосад.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Ів. Франка, від. 97, повідомляє членів, що збори місячні відбудуться 24. липня в галі церковній під ч. 46 Гови Еве., в Пасейку. Кождий член має явитись на зборах; неявившийся заплатить кару 1 дол., бо так було ухвалено на піврічних зборах. Проситься членів, котрі ще не зложили жертви на Сиротинець, щоби були так добрі і зложили свою палежитість, бо вже найвисший час, щоби діло своє виповнити. — М. Припхан, предс.; М. Табачук, секр.

У барбера.

— Поручаю вам, пане, тую надзвичайну воду на поріст волосся. За чотири тижні ваша лисина...

— Не говоріть дурниць! Таж то я сам є фабрикантом того еліксіру!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Зі свяченого на Рідну Школу.

З рамени Жіночого Клюбу улаштовано сего року Свячене, на якім зібрано $31, які відослано до Обєднання в Филаделфії з призначенєм на допомогу Рідній Школі.

М. Чумер.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На дім „Просвіти" в Печеніях.

На викінченнє будови дому „Просвіти" і кооперативи „Сільський Господар" в Печеніях, повіту Перемишляни, зложили:

Іл. Соловський $5; по $2: Ів. Дацко, К. Дацко, Д. Чайка; по $1: І. Марусевич, Т. Витрикуш, О. Баляс, В. Цільник, В. Одинський, А. Ґалецький, Т. Стельмах, І. Вітвіцький, М. Жуковський, Містер Шалат (Жид), С. Шевців, Й. Кавецький, П. Колековський, В. Куторлаш, К. Куций; по 50 ц.: Ю. Рубин (Жид з Києва, І. Стасюк, П. Пivварчин, Києва), І. Стасюк, П. Пивоварчин, І. Павлишин, Р. Кур. Цю збірку зібрав в Народнім Домі в Ню Йорку Іван Дацко. Разом 28 дол. і 75 ц. До неї треба додати ще 25 ц. від І. Попика.

Василь Крохмальний зібрав $11.50. Зложили: Т. Хомів $1.25; по $1: Гр. Дух, К. Філь, Іван Савок, В. Павлюк, Поцюрко, І. Ґілета, М. Ґорке, А. Андрушик; по 50 ц.: Н. Жума, П. Гирко; по 25 ц.: А. Киндри, М. Боднар, В. Стрімковський, Н. Козак, Д. Сеньрівський.

—o—

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

На будову читальні в селі Карові.

Односельчане села Карова, повіт Рава Руська, в Джерзи Ситі, Н. Дж., дальше зложили і вислали до рідного села на будову читальні „Просвіти" слідуючі жертви: по $10.00: А. Барґара, Я. Василюк; по $5.00: К. Піддубчишин, М. Баран, В. Матвіяс, С. Кот, І. Козак, Г. Дячик, П. Ціґура, А. Лютий, К. Стельмах, С. Сайчук; по $2.00: А. Сайчук, Е. Баран, Ю. Ментух, С. Ґріца, М. Баран. Н. Пігура; по $1.00: М. Мазур, Ю. Ванько, С. Мисак.

П. Андрій Барґара зібрав на весіллю в Порт Джервіс в п. Данила Покітинського від зібраних гостей $14.00.

Чесні і Дорогі Земляки, Односельчане: — Коли ми вже зачали, так з Богом кінчім. Досі ми вислали уже $300.00 і якраз нині дня 6-го липня отрималисьмо відомість, що за наших 300 долярів уже дім розпочатий так, що в Зелену суботу витягнули український прапор на зруб, а тепер конечно просять 200 долярів на покриття (бляху). Отож просимо о ласкаві жертви. Всі жертви слати на адресу:

S. Kot,
210 Van Winkle Ave.,
Jersey City, N. J.

За Комітет:
К. Піддубчишин, голова;
С. Кот, касієр;
М. Баран, писар.

—o—

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Союзове Товариство на Рідний Край.

З рамени Товариства Запорожська Січ, від. 367 У. Н. Союза, переслано до Обєднання $80 і призначено поділити на три рівні части та вислати до краю на допомогу сиротам, політичним вязням і інвалідам.

М. Антонів, секр.

—o—

АНСОНІЯ, КОНН.

Зі свята Шевченка на Рідний Край.

Заходом Злучених Брацтв і Товариств відбувся дня 5. червня концерт в память Т. Шевченка. Комітет свята зладив точне фінансове справоздання, яке провірила контрольна комісія, до якої входили С. Підбережняк, В. Калина і П. Кляцко.

Чистого доходу з концерту було $54.86, які вислано до Обєднання з таким призначенієм: $32. 86 на памятник Т. Шевченка в Києві, а $22 на Дім Укр. Інвалідів.

Комітет складає заразом щиру подяку всім тим, які чимнебудь причинилися до цего свята.

За Комітет:
В. Вавро, предс.;
Т. Захаревич, кас.;
О. Мерещак, секр.

—o—

ЙОНҐСТАВН, О.

Збірка в церкві на Дім Інвалідів.

В тутешній укр. гр.-кат. церкві Пресв. Тройці переведено збірку на будову Дому Українських Інвалідів, яка принесла $23.

Збірку ту вислано до краю через Обєднаннє.

—o—

СКРЕНТОН, ПА.

З хрестин на Дім Інвалідів.

На хрестинах у громадян Стефана і Марії Петрощак гром. Назар візвав чесних гостей, щоби зложили жертву на Дім Укр. Інвалідів. Гром. Захарчук пояснив ближче ту так гарну ціль та підніс, що від жертви на Дім Інвалідів не повинні відмовитися ніоден Українець чи Українка.

Зложили по $1: І. Назар, М. Маркевич, С. Майхер, С. Петрощак, В. Захарчук, а по 50 ц.: Христина Назар, Г. Теклишин.

Збірку вислано до Обєднання.

В. Захарчук.

—o—

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

Тов. Укр. Січ, від. 170 Укр. Н. Союза, обговорило на своїх місячних зборах в місяцю маю справу помочи Рідній Школі в Галичині.

Члени, розуміючи нинішне положення Укр. Шкіл під панихетською Польщею, ухвалили дати з каси Тов. $10.00 і зібрати добровільні жертви. Добровільні жертви зложили слідуючі: по 2 дол.: В. Куґіль, Д. Маманчин, Гр. Райнгарт, Гр. Павлик, В. Цап і П. Марцішин; по $1: Гр. Готра, М. Цаповський, Й. Вацлавський, Ол. Мазурик, Гн. Моравський, В. Наумович і І. Кругляк; по 50 ц.: В. Пасічняк, Он. Попик, Гр. Кузьма, Мих. Клапко, Н. Лазорко, Ол. Мендак, В. Каричорт, І. Хома; І. Поліщук і Т. Кушнір 25 ц.

Разом на добровільні жертви було зібрано $23.75. З каси Тов. $10.00. Разом вислано $33.75.

В. Пасічняк, секр.

ВОВК ТА КІСТКА.

—o—

Раз вовчисько глодав кістку
Тай вдавився нею,
То-ж помочі почав прохать
Помежи звірнею.
Обіцяв дать міліона,
А не яку шістку,
Коли хто йому із горла
Витягне ту кістку.
Але ніхто не спішився
Йому помагати.
Кождий вовчу знав натуру —
Хай гине до ката!
Аж журавель, надлетівши,
Послухав вовчиська:
Запхав голову та шию
Між його зубиська —
Та й витягнув кістку з горла,
А тоді й озвався:
— Давай, вовче, той міліон,
Що пообіцявся!
А Несит ий до журавля
Як вишкірить зуби,
Та й загарчав: — А ти, дурню!
Ти, підла паскудо!
Забуваєш, що ти в моїх
Зубах находився!
Ото-ж дякуй, що ще досі
Ти живим лишився!

— — — — — — — —

І між людьми воно, брате,
Так нераз буває:
Поратуй його в пригоді,
А він тебе лає.

Т. Т. Пройдисвіт.

В 1940-ім році.

Марійко, де мій чоловік?
— Полетів на партію шахів до Лондону, прошу пані.
— Мене лишив саму! Марійко, аероплян! Лечу на баль до Берліна!

ВІДОЗВА

ДО ГРОМАДЯН І ГРОМАДЯНОК З ГРОМАДИ САССІВ БІР, ПОВІТ ЗОЛОЧІВ, ГАЛИЧИНА.

Підписана одержала з краю з рідної оселі лист від комітету будови Народного Дому, в якім Йосиф Кармазин, Лука Яхторович і другі комітетові просять нас з рамени читальні „Просвіти" о поміч в справі будови свого Українського Народного Дому. Думаю, що та справа буде лежати кождому краянови в Америці глибоко на серци і він нею заінтересується та зложить жертву на ту так гарну ціль.

Хто хоче переписатися в тій справі, хай пише на таку адресу:

Марія Серафинович,
Christofer St.,
Carteret, N. J.

ВІДОЗВА

ДО РОДИМЦІВ СЕЛА ЛАГОДОВА, ГАЛИЧИНА.

Я, Василь Костів з Ню Йорку одержав письмо з рідного села, яке оголошую в цілости, бо воно вартує того, щоби його кождий прочитав, а прочитавши, щоби зложив жертву на ратунок не тільки рідного села, але й цілого нашого народу зпід польської кормиги. Той лист звучить ось так:

Дорогі Товариші і Товаришки!

Відзиваємося до Вас і просимо Вас: ратуйте нас і не дайте нам тут в рідні́м селі загибати. Ми тут поневолені раби ділимось з Вами нашою неволею, якою нас наділяють Ляшки.

Вас вже звісно, що в нас від двох літ істнує польська школа, дітей наших замісць чогось навчити, то роблять їх ще більшими туманами. Бо вже першого року науки як тільки дитина переступить шкільний поріг, то вже не чує свого рідного слова. Вчать їх тільки польських дурничок про польських крулюв та про польську історію, вихвалюють то, що польське, а опаскуджують те, що українське, і що нам найдорозше і наймилійше. По просту роблять з наших дітий яничарів. Кілько ми вже за те не боролись, щоби нам привернули назад нашу школу і наших Українців учителів, але се нічого не помагає. Ляшки добре знають, що український учитель не буде польщити українських дітий. За те наших Українців попереносили на Мазури — а їх місця заступили польськими шовіністами. Дітей не тільки силують говорити по польськи, але навіть мусить українська дитина мовити Отче наш по польськи. Того довше не можна терпіти і дивитися з заложеними руками, бо колись наше поколіннє буде проклинати навіть наші кости, як не нас, за те, що ми позволили поробити наші діти каліками. Аби запобігти сему нещастю, котре вже повисло над нашими головами, постановили ми собі рішучо отворити свою українську школу, де би наші діти гартували свої серця любовю до того, що нам найдорозше. Однак самі знаєте, що на отвореннє приватної школи то потреба на початок великих фондів. Минулої неділі ми скликали збори і вибрали шкільний комітет Рідної Школи і вже почалисьмо на сю ціль збирати датки, однак нам тепер самим серед важких обставин тяжко дійти до гаданого діла, бо наша дорога до нашої цілі загороджена двома тяжкими колодами, а то першою перешкодою є Ляшня, а другою є безробіття, нужда і голод, а про се ми є певні, що самі дуже добре знаєте.

В свої власні сили самі собі не віримо. Тож ми осміляємося звернутись до вас ще з одною просьбою: змилосердіться не над нами, але над нашими дітьми. Не дайте їм потопати в в ляцькім мори, а зложіть на сю ціль свою лепту, котра буде записана в серцях наших дітей на завсігди. Ми віримо щиро в те, що кому беться серце любови до своїх дітей, той не забуде і про наші діти і не позволить на те, щоб наші діти пропали на віки в польській школі, а своєю лептою поможе нам до отворення нашої української школи, бо тільки в нашій українській школі наша будучність. Віримо в те, що Ви нашій просьбі не відмовите. За Вашою помочю ми вже нині можемо погордитись своєю кооперативою, бо хоч наше село бідне, але наша кооператива найбогатша на цілу околицю, і на околичні села. Нам завидують другі. Ще раз просим Вас, не відмовте нам сеї просьби і допоможіть нам в так важнім ділі, за що ми і наші діти будуть Вам дуже вдячні і згадуватибудуть Вас добрим словом, а память про Вас останеться на віки.

Засилаємо Вам товариський привіт: Гаразд!

За Виділ Кружка „Рідна Школа" в Лагодові:
Михайло Тивонюк;
Тимко Цимбала;
Михайло Проців;
Василь Костів (с. Пилипа);
Микола Оконь;
Кіндрат Пилипчук.

ЯРОСЛАВСЬКИЙ ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ В УМОВАХ УСРР.

—o—

Секретар ЦКК ВКП(б) Ярославський, що перебував у Києві, сповістив співробітників преси в питанні про національну політику в умовах УСРР. ось що:

„Національна політика на Україні має особливо важливе значіння. Україна — багато національна республика з надзвичайно заплутаними історичними взаєминами між окремими націями. До революції основна маса населення України була позбавлена змоги національно-культурного розвитку. В наслідок цього тут ще можливі пережитки велико-руського шовінізму і розвиток українського шовінізму, а також іноді, виявлення єврейського націоналізму й антисемітизму.

„Ознайомившися з матеріялами й документами в національному питанні на Україні, я прийшов до висновку, що в цілому українська парторґанізація правильно й послідовно проводить лінію партії в національному питанні. Численні робітничі делєґації з таких країн, як Чехословаччина й Австрія, де національне питання відограє велику ролю, одностайно ствердили, що лише в Радянському Союзі, й на Україні зокрема, взаємини між окремими націями правильно налагоджено.

„На Україні, як і в инших національних республиках Союзу, де тільки після революції національна культура дістала змогу розвитку, окремі ґрупи населення, переважно буржуазія й дрібно-буржуазна інтеліґенція надають питанню національної культури значіння не як засобу виховання мас, а як самоціли. Для цих ґруп інтернаціональне виховування ріжних націй в дусі міжнародного братерства відходить на другий плян. Звичайно, пролетарська національна політика ґрунтовно суперечить цим націоналістичним ухилам.

„Взагалі і в цілому наслідки нашої роботи в ґалузі національної політики на Україні величезні. Правда, були окремі недолітки, але з них партійні конференції і зїзди вчасно робили належні висновки".